

MEISTRI'

HÖRNA MAAR'A.

Hörna Maar'a: pido saa-ai olla' kargusõta

Ku sagõhõ sa kargust tandsit?

Kargusõga om niimuudu, õt ütski seto pido saa-ai' olla' ilma kargusõta. Ku pillimiis mängmä nakas, sõs läävä' kõik, kiä veido-kõnõgi mõistva, kargust kargama. Kuigi saa-ai üldä', õt näütusest kats kõrda nädalih tantsi. Ku vajja om vai ku praasniku pääle lää, sõs õks tulõ kargus kah.

Kia sulle tuud oppas?

Kargust naksi opma edimält sõs, ku Tarrosõ Aira mi' klassi mu imä mano seto kultuuri opma vei. Ma olli sõs 3. klassih. Sääll näüdäs Rieka ette ja mi pruumsõmi perrä tettä'. Pidopääl olli õks inne kah nännü, kuis vanõmpa naasõ' kargasõ, a hindäl sõs viil mõistmist olõ-õs. Peräst, ku põhimõtõh selgest sai, anni nõvvu viil Sarvõ Õiõ, Kala Mari ja Heliste Leida, õt kuismuudu kihhõ hoita ja ku korgõlõ kässi võit nõsta.

Määnsõ ala pääl olõt tennü pruuvil viil kuningameistris saia, a olõ-õi saanu'?

Mul olõ-õi viil nii pall'õ mõistmist, õt veiga pruumi julgusi. Ma märgõta, õt n'õo tiidmisõ' tulõva rohkõp õks aoga. Kargust käve ma ka innemp mitu vuuri kargamah, ku meistris sai. Paar aastaka olõ uma sõira maitsmisõst tsusanu ja ütõ kõrd tõugati minno sõnolisõ võistlusõlõ kah. A noid asju piät ma viil pall'õ pruuma, inne ku nii nakas vällä tulõma, ku vajja om.

Koh om su eeskujio'?

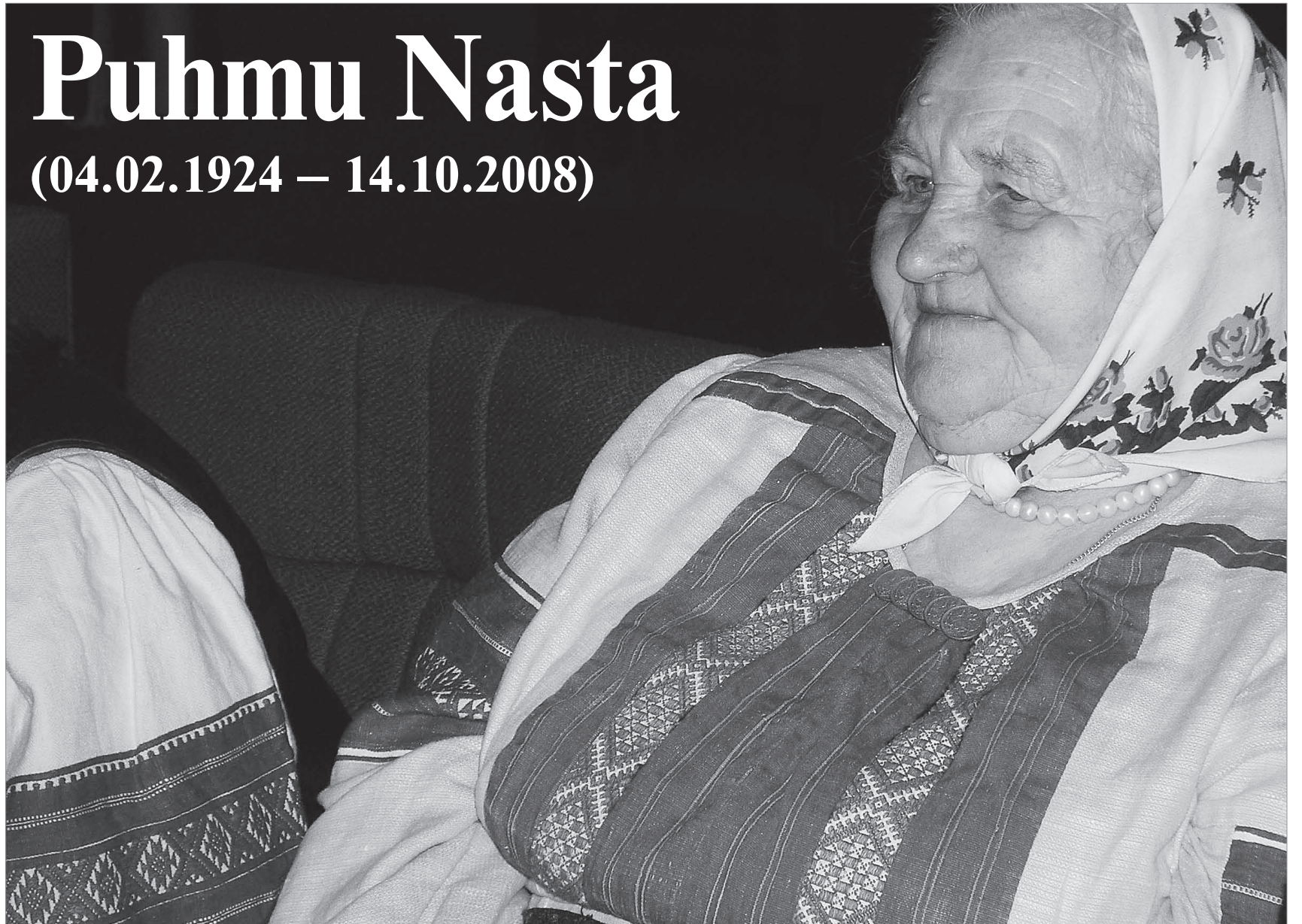
Mullõ paistus, õt ma võta õgalt tiidjält inemiselt üle väigokõisi as'u. Ütte kimmäst inemist, kinkõ perrä ma ellä' tahasi olõ-õi. Rahvakultuurih hindä ma veiga vannõ leelonaisi. Nail om kõik nii kõrdapite paigah. Üts inemine, kinkõ muudu ma veido inämp tõõnõkõrd olla' tahasi om mu vanavanaimä. Ta om mõistnu uma elo 101 aastakani viiä'. S'õo om kimmäs mõistminõ.

Mitä sa muul aol tiid?

Mullõ veiga miildüs laulda' ja tandsi. Tsihibärläse' om vist mu kõgõ kavva-aolitsõmp tegevüs. Parhilla võta ma viil ossa Taarka Perimustiatriist, Seto Nuuri Selt-sist, tõõnõkõrd kirota veido ja Zeto tsurriga olõ kah ütõh käänu' püüne pääl. Pruuvil ka seto nuurilõ projekte tettä' ja naid näütusest kihnlaisiga kokko viiä'. Opi Tarto Tervishoiu Kõrgkoolih latsõhoit-mist. Kevjää märgõta, midä järg-misõst opma minnä'. (SM)

Puhmu Nasta

(04.02.1924 – 14.10.2008)

PAABAPRAASNIKUL: ülesvõte Leiko laulunaisest Puhmu Nastast. Foto Jane Vabarna

«Ma soovisi, õt noorõ' veesi' edesi mi kombit.»

Velnõ' a väigokõnõ maja

Tuu oll mu kallis kodo

Järve kaldõl kingo otsah

Kest suurt ja lakja suud

Verska leelokoor Leiko saatsõ viimsehe puhkõpaika uma leelonaase Nasta. Tuu oll koorilõ, kodokotusõlõ ja küläle suur lein. Elli tä ju kõik uma elo Verska paigah. Siih tä sündü, ehitivä mehega uma kodo, kasvadi üles kolm tüukat, tarka ja essä-immä hoitvat last. Nasta hindä tüüpõld oll tarvilik ja miildüv. Tä vaarit ruuga Verska koolilatisilõ. Koolilatisõ' ja internaadih elävä' latsõ' kutsõva' tedä hüäst kokatädist.

Nasta nakas laulma jo latsõpõlvõh, mõistsõ sõnno ritta säädä', kõrd tä tull eiski kunin-gapääväl parembas sõnolisõst. Hot eloraskusõ' ja haigusõ' timmä hellidä-äs, jätä-äs tä pensiih laulmist. Eis ütõl, õt võti nulgast nuiakõsõ ja kät-te kepikese, tulli naistõ hulka laulma.

Perämistõ elopäivini oll tä Leikoga ütõh viil 11. oktoobril Põltsamaal Kulläkõstõ sünnü-pääväl.

Kuulõ-õi mi inäp Nasta lau-lu, saa-ai osa timä sõnõst. ■

Mälehtäse'

Leelokoor Leiko

Verska Kultuurimaja

Pensionäride Selts Ehalvõgus

S'õo elolugu om kiroto Nasta hindä puult 1993 aastaga joulukuul

Ma', Puhmu Anastasia (innine nimi Kogre Nasta), olõ sündünü 1924 aasta 4. veebruaril Velnõ' a küläh, Järvesuu vallah Petsere-maal. Mõlõba' vanõba' olli' mul eestläse', täpsebält üldeh seto', omma' sündünü' samah küläh ja vallah.

Mi talo oll väigokõnõ, põllumaad oll umbõs õnnõ kats hek-tarri, inäpjago hainamaa ja tuuperäst ollegi meil taloh rohkõba kar' akasvatus. Meid oll kuus last, ma' sündü kolmada latsõna, kats sõsard kuuli', ütõ oll kuvvõaastaganõ ja tõõnõ aasta' ja kuus kuud, tä oll angin, ja jäimeki nelägesõ, kats sõsard ja kats velja.

Mi külä ümbre olli' suu' ja külä oll perüs suur, rahvas oll sõbralik, ellimi nii ku ütõ suur pereh sõbraligult. Terve uma latsõpõlvõ olõ hingänü' soie pehmekeist hõngu ja õdagidõ kullõ-nu' üükulli huikamist ja timä pehmekeisi tsiibolüüke ja kiivitjä ilosat üümüusikat, mia' helises kõrvoh viil noki' nii ku olõs s'õo kõikõ olnu' eelä'... Ku ma sai kuvvõ aastagatsõst, sis lätsi Eesti Vabariigi 6 klassilistõ Velnõ' a küläkuuli, mia' oll mi umah majah. Oh näid ilosit mälestüisi kooliaost, mia' tulõva' viil noki' miilde. Koolitunni' naksi' pääle palvõtamisõga.

Ku lõpõdi kooli, sis tull jumalaga jättä' latsõpõlvõga ja nakas pääle väiga rassõ talotüü. Muidogi oll noorusaig illos aig ja latsõ-põlvõst om hõste meeleh, ku imä võtt minno ütõh Petsere laatu, ma näi sis eloh edimäist kõrda suurt liina koh oll pall'õ inemisi. Tuud kõkkõ sai mul mitu aigu viil mälehtä' ja mõtõlda'.

Aoratta kipõt edesiminekit saa-as kuigi piata, aastaga õnnõ lät-si' meilt lupa küüsüöldä ja õks ineminegi lätõ tuuga ütõh ja pia oll must saanu' näio. Ma olli 18. aastaganõ, oll näiopõlvõ illosap aig, ilosaba' noorusaastaga... nakas sõda. Mu iäh nuurmehe' lätsi' sõ-ta, mõnõ' pagõsi' ar'. Jah, nakas rassõ aig, midä tull mitu aastakka kannah, hallõ külh, mi kõgõ ilosabal noorusõ iäh...

Ja ku sõa' olli' läbi, sis oll jal' joudnu' õnnõaig, a ummõhtõ oll kõikõ päapääle käänet, naati kolhoosõ organisiirmä, saadõti mõt-satüüle, sis ma tahtnu' küüsüüdä, õt mille tuu kõikõ? Jah, aastagidõ tõõrka võtt maaha mõnõgi nulgä... Aig oll ummõhtõ edesi lännu'...

Ku mi olli noorõ', sis mõista-as ette mõtõldagi, õt mia' meid iih uut aastagidõ peräst, midä mi pia uma maailmast ar' and-ma ja midä kõkkõ taluma. Hüä, õt mi tuud kõkkõ ette tiia-äs, ku mi olõs tiidnu, sis olõs kaonu' julgus edesi ellä'.

Nii tuu aokõnõ hilläkeiste edesi läts ja varsti juhtu tuu, mia' juh-tuma pidi. Mu elotii pääle tull mullõ vasta ütõ nuurmiis, kinkõst ma müüdä päsõ-es, naksimi tõõnõtoist armastamma ja meist sai paar.

Pulma' olli' suurõ, nii ku tuulaiga oll kombõs ja oll pall'õ sugulaisi ja sõpru. Varsti tull umast kodoküläst ar minnä'. Pääle sõta oll ainus sõiduriist hopõn. Ma lätsi rassõ süämege ar umast

kotost. Asju kokko pandõh mõtli, õt õgas ma siist kavvast aast ar lää-ai. Tuu oll õnnõ mul hindäl süämerauhstusõst mõtõld. Värehti man kääni ümbre ja lehvidi imäle, kiä' oll kõõ mu saatja olnu' ja ka mu oppaja olnu' ja peräst poolõ, ku olli nõrk elolõ vasta panõ-ma, sis oll imä tuu, kiä' and mullõ hingejoudu ja opas elotarkuisi.

Mi elli mehega hõste, kuigi mi olli vaesõ', teimi' rassõ mõtsa-tüüd, kasvatimi latsi ja ehitimi umma majja.

Ja nii oll tuu aastagast aastagahe. Oll ka murrit, a meetriga murõht ja arssinaga armastust mõõda-ai' ja miiki saimi kõgõst üle. Ma olli tukõv, terveh ja rõõmus ja laululinõ. Mullõ miildü väiga tandsi ja laulta' ja kuigi muudu saa-as hindäst maaha tougada kaasasündünü't särtsu ja lusti ja nii juhtugi joudma seto laulupar-ki. Väiga hüä om olla' ütõh hindäilitsiga, ummi hüvvi tutvidõga ja ku jo' olõt näid nännü', näidega ütõh laulnu', sis saat jäl' mano vahtsõ energiat, mia' and joudu ummi kodotsit tõid tetä'.

Laulukoorih k' auminõ tekk mullõ vallalõ salaperäse maailma. Mi oll pall'õ ringi k' aunu' nii kodo- ku välismaal. Kõkkõ tuud hüvvi tunnõht, midä reiseh sai läbi elet, midä kõkkõ kullõld ja nätt, tuud kõkkõ om rassõ sõnõnõga seletä. Tuu om rikkus, midä kiäki saa-ai' ar võtta' mu hingesügävüesest. Ja õks aig-aolt mõtlõ nuidõ reismistõ pääle. Muidogi kodotsõ tüü' ja tegemisõ' tull ar tetä' ja nii reismisõ aol jäiegi tuu kõik mehe kaala, tä kannah tuu kõikõ vällä ja sukugi nurisõ-õs.

Aoratas hüürdü edesi ja aastaga' lätsi' ja no', ku olõmi' joudnu' pensiiikkä, om laul õks edesi ja paistus, õt ilma laulul-da inäp saaki-i', om tekkünü' nii ku määnegi kokkokasumisõ tunnõh ummi laulunaisiga, ütõde rõõmu' ja murrõ' omma' meid kokko kasvatanu' ütõdest perrest.

Üts asi midä ma jovva-ai hindäle selges tetä', õga tuuga rahu olla', om tuu, õt kõikõ nuu' elet aastaga omma' hilläkeiste võtnu' jov-vu ja tervüse, murdnu' aigumüüdä miilt ja kõikõ nuu' aastaga' olõsi' nii ku ütõ vihku kõüdet ja näid vallalõ arota' om jo väiga rassõ.

Tahasi kõõst süämeest olla' viil käpe ja lauluhimolinõ, õt laul meid õks ütõ kõüdüsi ja õt õks olõs hüä minnä' ummi naisi mano lämmi tunnõh süämehe, õt õks olõs meil joudu edesi ellä'.

Tahasi kõõst süämeest noorõbilõ suuvi', õt näil olõs sama-säänest kokkõhoitmist, lusti ja rõõmu, õt näide laulu' helisesi' niisamata hõste ja õt nä edesi kannasi mi vannu traditsioonõ, õt mi väigokõnõ seto rahvas õks kindlalt jalgu pääl püsüsi', õt kõigil tõisilgi olõs meilt oppuist võtta' mi ilosist laulast ja mi ilosist rahvarõivist ja mi vannust ilosist traditsioonõst, mia' omma' meelee nii süämeliki olnu'.

Õnnõ ja kõkkõ hüvvi kõõlõ mi seto laulurahvalõ!